

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona–Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 153. sjednici, održanoj 03.08.2018. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Izvještaj o realizaciji Strategije razvoja sporta na području Zeničko-dobojskog kantona 2013.-2017. godine.

II.

Izvještaj iz tačke I. upućuje se u daljnju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-_____/18.
Datum 03.08.2018. godine
Z e n i c a

PREMIJER

Miralem Galijašević

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport,
1x Stručna služba Skupštine,
1x a/a.

IZVJEŠTAJ / IZVJEŠĆE
O REALIZACIJI STRATEGIJE RAZVOJA SPORTA
NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA
ZA PERIOD 2013-2017. GODINA

Zenica, juni/lipanj 2018. godine

**Komisija za izradu Izvještaja o realizaciji Strategije razvoja sporta na području
Zeničko-dobojskog kantona za period 2013-2017. godina**

SADRŽAJ	2
1. UVOD	3
1.1. Značaj sporta i sportskih aktivnosti za razvoj i očuvanje zdravlja cjelokupne populacije ljudi	3
2. ZNAČAJ DONESENE STRATEGIJE RAZVOJA SPORTA NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	3
2.1. Natjecateljski sport	4
2.1.1. Postizanje i održavanje vrhunskih sportskih rezultata	6
2.1.2. Identifikacija talenata i osiguranje uvjeta za napredovanje	6
2.1.3. Stvaranje ambijenta za razvoj natjecateljskog sporta kroz podizanje razine stručnosti rukovoditelja i trenera u sportskim kolektivima kantona	6
2.2. Rekreativni sport	6
2.2.1. Organizacijski kapaciteti i stručni rad	7
2.2.2. Promocija rekreacije	7
2.3. Školski sport	7
2.3.1. Omasovljenje školskog sporta	7
2.3.2. Unapređenje dodatnih i vanškolskih aktivnosti	8
2.4. Sport osoba sa invaliditetom	8
2.4.1. Unapređenje uvjeta rada klubova i prađenje postignuća	8
2.4.2. Prilagodba sportskih objekata sportašima osoba sa invaliditetom i nabavka opreme i rekvizita prilagođenih djeci, mladima i afirmiranim sportašima osobama sa invaliditetom	9
2.4.3. Rad sa djecom i mladima osobama sa invaliditetom i povećanje njihove uključenosti u lokalne sportske i rekreativne aktivnosti	9
2.4.4. Angažiranje stručnih kadrova u sportu osoba sa invaliditetom i edukacija postojećih zaposlenih stručnih kadrova u sportu za rad s osobama s različitim vrstama invaliditeta	9
2.4.5. Promocija i priznanje rada i sportskih rezultata osoba s invaliditetom	9
2.5. Sportski objekti	9
2.5.1. Redovno i adekvatno održavanje sportskih objekata	10
2.6. Stručni kadrovi	10
2.6.1. Unapređenje stručnog rada u oblasti sporta	10
2.7. Zdravstvena zaštita sportaša - Medicina i doping u sportu	11
2.7.1. Lječnički pregled sportaša	11
2.7.2. Stalna i adekvatna kontrola zdravlja sportaša	12
2.7.3. Kontrola upotrebe nedozvoljenih sredstava	12
2.8. Pravni akti u sportu	13
2.8.1. Unapređenje pravne regulative	13
3. ZAKLJUČCI	14
4. PRIJEDLOZI	16

1. Uvod

Najveći dio obaveza praćenja rada nosilaca aktivnosti na realizaciji usvojenih ciljeva ima Sportski savez Zeničko-dobojskog kantona. Na osnovu Akcionog plana Strategije Sportski savez Zeničko-dobojskog kantona će pratiti aktivnosti iz nadležnosti navedenih subjekata. Detalje i izvještaje provedenih aktivnosti svi subjekti dostavljaju Sportskom savezu.

Sportski savez je oformio stručnu komisiju za evaluaciju realizovanih i planiranih aktivnosti koja je sačinila Izvještaj o realizaciji Strategije za period 2013. – 2017. godina.

Ovaj Izvještaj sačinjen je na osnovu dobivenih podataka od:

- službi za društvene djelatnosti općina sa područja Zeničko-dobojskog kantona,
- općinskih sportskih saveza Zeničko-dobojskog kantona,
- Saveza društava/udruga pedagoga fizičke kulture Zeničko-dobojskog kantona,
- Sportskog saveza Zeničko-dobojskog kantona,
- Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport (sektor za sport) i
- Sportskog saveza osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona.

1.1. Značaj sporta i sportskih aktivnosti za razvoj i očuvanje zdravlja cjelokupne populacije ljudi

U modernom društvu sport zauzima važno mjesto i igra bitnu, neprocjenjivu ulogu u životima ljudi. Uočavajući značaj sporta svaka društvena zajednica pokušava stvarati uvjete za bavljenje sportom. Sport ima mnoge oblike od kojih svaki zaslužuje da dobije šansu za vlastiti razvoj. Jasna spoznaja važnosti dječijeg i omladinskog sporta, sportske rekreacije, kvalitetnog i vrhunskog sporta, te jednak tretman različitih udruga, klubova, njihovih saveza, sportskih instituta, škola i privatnih institucija otvara mogućnosti za realizaciju dobrih zamisli u sportu. Iz razlika u karakteru i načinu društveno-političkog organiziranja, te različitih materijalnih preduvjeta proizlaze i različiti odnosi državnih zajednica prema sportu. Stanje, pozicija i razvoj sporta u nekoj lokalnoj odnosno regionalnoj zajednici usko je povezano s općim stanjem u državi, društvu, politici i ekonomiji.

Svaka društvena zajednica u okviru svojih mogućnosti stvara što bolje uvjete za bavljenje sportom. Sportske aktivnosti u slobodnom vremenu su od ključnog značaja za zdravlje ljudi.

Generalno se može reći kako je ukupna slika sporta u kantonu zadovoljavajuća u odnosu na stanje u drugim kantonima, ali postoje i određeni problemi koji svojim postojanjem sprječavaju postizanje značajnijih rezultata na višoj razini. Sport i sportske aktivnosti imaju veliki utjecaj na sljedeće generacije mladih sportaša. Vrhunski sportski rezultati kao i uzorno ponašanje sportaša ne samo što imaju značaj dobre prezentacije u svijetu već predstavljaju i pozitivan primjer mladima promovirajući rad, upornost, borbenost i poštenje. To su vrijednosti čiji razvoj treba poticati i njegovati u društvu. Njegovanjem tih vrijednosti sport dobiva ne samo natjecateljski, reprezentativni i zdravstveni značaj u društvu, već i širu odgojnu i razvojnu ulogu. Dakle, jedan od prioriteta Strategije jeste i unapređenje kvaliteta natjecateljskog sporta i podrška pojedincima i grupama za postizanje vrhunskih sportskih rezultata.

2. Značaj donesene Strategije razvoja sporta na području Zeničko-dobojskog kantona

Zakonom o sportu Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj: 11/02, 01/04, 09/11 i 06/17) svrha izrade Strategije definisana je kao ostvarivanje javnog interesa i ciljeva u sportu na taj način što se Strategijom utvrđuju osnovna polazišta i pravci razvoja, sadržaj i obim sportskih djelatnosti koji se financiraju odnosno sufinanciraju iz Proračuna Zeničko-dobojskog kantona, razvojni i stručni zadaci u sportu, okvirni kriteriji za vrednovanje programa i njihovog financiranja, nositelji razvoja i mjere kontrole njegove realizacije.

Na osnovu analize stanja u sportu na području Zeničko-dobojskog kantona, a uzimajući u obzir činjenicu da je osnovna baza za kvalitetan natjecateljski i vrhunski sport zdrav i dobro razvijen sport za mlade, Strategija sugerira da jedno od osnovnih polazišta i prioriteta razvoja sporta na području Zeničko-dobojskog kantona treba biti unapređenje i razvoj sporta za mlade.

Osnovi uvjet za provođenje aktivnosti iz oblasti sporta, sportskog obrazovanja i rekreacije je postojanje dovoljnog broja sportskih objekata koji zadovoljavaju propisane uvjete (u pogledu dimenzija i sigurnosti, sanitarno-higijenske, protupožarne, instalaciono-tehničke i dr.); stoga je planiranje i sustavno ulaganje u obnavljanje i izgradnju sportske infarstrukture je jedan od prioriteta Strategije razvoja sporta na području Zeničko-dobojskog kantona. Prema Zakonu o sportu Zeničko-dobojskog kantona javni interes u sportu obuhvaća sportske aktivnosti kojima se postiže unapređenje zdravlja

građana, posebno djece i omladine i osoba sa tjelesnim invaliditetom, te je stoga opredjeljenje Strategije da rekreativno bavljenje sportom bude općeprihvaćeni i poželjni model društvenog ponašanja. To praktično znači stvaranje uvjeta, poticanje i podršku za sportske aktivnosti koje uključuju sve segmente stanovništva da u sportu nađu preventivu za zdravstvene probleme, socijalnu komponentu razvoja kao i kvalitetan način trošenja slobodnog vremena.

Mogli bi reći da je misija Strategije, dati jasne strateške pravce za daljne djelovanje u sportu Zeničko-dobojskog kantona, preciznije utvrditi sisteme i mehanizme koji će osigurati uspostavljanje i održavanje vrhunskog sporta, sporta za sve i školskog sporta, promovirati principe vrijednosti u sportu, pritom osiguravajući kontinuirano školovanje, odgovarajuću infrastrukturu i redovna natjecanja.

2.1. Natjecateljski sport

Nositelji natjecateljskog sporta na području Zeničko-dobojskog kantona predstavljaju sportski klubovi, sportski savezi i udruge iz olimpijskih i neolimpijskih sportova.

Struktura natjecateljskog sporta na području Zeničko-dobojskog kantona ukazuje na to da brojnost i rasprostranjenost klubova odnosno masovnost neke sportske grane ne ovisi samo od popularnosti sporta odnosno zainteresiranosti građana i mladih ljudi već i od financijskih mogućnosti u pogledu održanja kluba u sustavu natjecanja i od postojećih infrastrukturnih uvjeta.

Prilično jednostavan način osnivanja sportskih udruženja (klubova) i učlanjivanja u granske/strukovne sportske saveze uz interes i manjih grupa građana omogućio je nastajanje klubova iz sportova koji ranije nisu bili zastupljeni na ovim prostorima.

Najveći problem sportskim udrugama predstavljaju financije, jer ne mogu pronaći adekvatne sponzore, te očekuju da sredstvima iz proračuna općine i kantona u cjelosti pokriju vlastite troškove. Budući da proračunska sredstva ne mogu pokrivati sve troškove klubova, niti su za to namijenjena, klubovi koji ne osiguraju sredstva iz drugih izvora prihoda (članarine, marketing, sponzorstvo, ulaznice, druge djelatnosti itd.) djeluju u znatno smanjenom obimu svojih natjecateljskih aktivnosti ili praktično prestaju sa radom.

Na području Zeničko-dobojskog kantona u **atletici** egzistira jedan klub, a na osnovu podataka evidentno je da se radi uglavnom o mlađim uzrasnim kategorijama (pioniri, kadeti, juniori), te jako mali broj seniora. Oblik organiziranja natjecanja je turnirski (mitinzi), te službena prvenstva na državnoj razini koja su razdvojena po starosnim kategorijama i disciplinama. Kako je već istaknuto, za razvoj atletike postoje solidni uvjeti jedino u Zenici, zahvaljujući izgradnji atletskog stadiona na Kamberovića polju.

Nogomet je najrasprostranjen i najmasovni sport na području Zeničko-dobojskog kantona. U Nogometnom savezu Zeničko-dobojskog kantona registrirano je 28 klubova. Natjecanje se održava u svim uzrasnim kategorijama (mlađi pioniri, pioniri, kadeti, juniori i seniori). Postoje i dva malonogometna kluba i jedan ženski klub koji se natječu u sustavu natjecanja NS BiH. Nogometni stadioni su najbrojniji sportski objekti kojima raspolažu sportski klubovi na području Zeničko-dobojskog kantona, što je i razumljivo s obzorom na popularnost ovog sporta; međutim većina tih stadiona, izuzev stadiona Bilino polje u Zenici, po kvaliteti igrališta i pratećih objekata ne zadovoljava propisane standarde, odnosno ne nude dobre uvjete za kvalitetniji rad u ovome sportu. S obzirom na popularnost nogometni klubovi u gotovo svim općinama imaju i najveću financijsku podršku kako, od strane sponzora iz privrede tako i iz općinskih proračuna; međutim, rijetko za koji nogometni klub se može reći da djeluje pod povoljnim financijskim uvjetima.

Košarka u Zeničko-dobojskom kantonu spada među popularne sportove, i ako u nekim općinama ne postoje košarkaški klubovi (Vareš, Usora, Olovo). Trenutno egzistira 16 klubova u Zeničko-dobojskom kantonu a koji se natječu u Ligi 12 BiH, Ligi A1 i A2 koje organizira Košarkaški savez BiH, dok natjecanja i lige za mlađe uzrasne kategorije organizira KS Zeničko-dobojskog kantona. Ovakva masovnost bila bi poželjna i dobra kada bi postojali uvjeti za stručni rad, ali s obzirom na njihovu oskudnost većina ovih klubova radi u oteženim uvjetima, što ne može biti garancija za kvalitetniji rad i postizanje zapaženijih rezultata.

Prema raspoloživim podacima, u Zeničko-dobojskom kantonu je registrirano devet **rukometnih** klubova od kojih je jedanaest u službenom sustavu natjecanja RS BiH, a dva su organizirana kao škole rukometa. U najvišem rangu natjecanja koji organizira RS BiH, Zeničko-dobojski kanton ima četiri predstavnika u muškoj i jednog predstavnika u ženskoj konkurenciji. Može se reći da u rukometu ne postoje najbolji prostorni uvjeti za natjecanje u nekim općinama kantona, ali s obzirom da su gradske dvorane u Visokom, Zavidovićima, Maglaju i Zenici na raspolaganju rukometnim klubovima, može se zaključiti da nekoliko rukometnih klubova imaju relativno dobre uvjete za trenige i odigravanje utakmica.

Odbojka spada u grupu masovnijih sportova na području Zeničko-dobojskog kantona. U ovom sportu je registrirano 13 klubova, od čega 7 muških, 5 ženskih, a dva kluba imaju muške i ženske selekcije. Odbojkaški klubovi postoje u svim općinama, izuzev Vareša, Usore i Doboju-Juga. Odbojkaški klubovi najčešće treniraju i igraju utakmice u školskim salama, od kojih neke ne zadovoljavaju natjecateljske uvjete.

Ragbi na području Zeničko-dobojskog kantona ima već dužu tradiciju, ali samo u Zenici, dok se u drugim mjestima tek pojavljuju novi ragbi klubovi (Tešanj, Zavidovići). Međutim, s obzirom na činjenicu da egzistiraju samo tri kluba koja se redovno natječu može se konstatirati da se ragbi sport još uvijek po popularnosti ne može mjeriti sa ostalim ekipnim timskim sportovima.

Na području Zeničko-dobojskog kantona egzistiraju tri **skijaška** kluba, dva u Zenici i jedan u Kaknju. Osim financijskih problema skijaški sport na području Zeničko-dobojskog kantona nema ni adekvatne prostorne uvjete. Skijališta na Smetovima kod Zenice i na Ponijerima kod Kaknja zadovoljavaju minimum uvjeta za treniranje. Skijaški klubovi iz Zenice najčešće treniraju i održavaju natjecanja na Vlašiću.

Grupu borilačkih sportova u Zeničko-dobojskom kantonu čine karate sa 19 klubova, taekwondo sa 9 klubova, kickboxing sa 7 klubova, te judo sa 4 kluba i boks sa 2 kluba.

Karate je jedan od najmasovnijih sportova u BiH, te tako i u Zeničko-dobojskom kantonu, a također u ovom sportu je podjednaka zastupljenost oba spola. Karate savez Bosne i Hercegovine je međunarodno priznati savez od strane Svjetske karate federacije (WKF) i od Olimpijskog komiteta BiH, ali članovi ovog saveza su samo 7 klubova sa područja Zeničko-dobojskog kantona, dok su ostali klubovi učlanjeni u neke paralelne Saveze. Sustav natjecanja u ovom sportu je organiziran u obliku turnira, a prvenstva se organiziraju u svim uzrasnim kategorijama. Pojedini karate klubovi odnosno pojedinci iz tih klubova ostvaruju zapažene rezultate, posebno u mlađim uzrasnim kategorijama.

Taekwondo i kickboxing također su u grupi sportova koji su u ekspanziji, kako po broju klubova, tako i po broju natjecatelja. Taekwondo je pored boksa i judoa uspio dobiti i status olimpijskog sporta, dok u kickboxingu postoji više asocijacija na međunarodnim razinama koje neovisno jedne od drugih organiziraju prvenstva pod istim nazivima, pa je oteženo vrednovanje postignutih rezultata sa svih ovakvih natjecanja. Također, problem u ovim borilačkim sportovima predstavljaju i prilično šarolike mogućnosti dobijanja trenerskih i drugih stručnih zvanja, tako da pojedinci, kao i u nekim drugim sportovima, i bez odgovarajućeg općeg obrazovanja dobivaju mogućnost da rade kao treneri u klubovima.

Judo i boks u Zeničko-dobojskom kantonu po broju klubova i članova znatno zaostaju za ostalim borilačkim sportovima. Judo klubovi sudjeluju u turnirskom sustavu natjecanja koje organizuje JS BiH.

S obzirom na povećani broj klubova i općina u kojima postoje **teniski** klubovi, može se reći da je i ovaj sport u ekspanziji. Teniski klubovi postoje u Zenici (4) Visokom (2) Kaknju, Žepču, Zavidovićima i u Tešnju. Pored natjecateljskog ovi klubovi omogućavaju i rekreativno bavljenje tenisom. Službena natjecanja u ovom sportu organizira TS BiH. U ovom sportu nekoliko natjecatelja iz mlađih kategorija postižu zapažene rezultate na razini BiH.

U Zeničko-dobojskom kantonu egzistiraju 3 **stolnoteniska** kluba. STS BiH je krovna organizacija koja u svom sustavu ima ekipno prvenstvo BiH kroz organizirano ligaško ekipno natjecanje te pojedinačna, turnirska prvenstva u svim uzrasnim kategorijama.

Streljački sport zastupljen je trenutno sa tri kluba u tri općine Zeničko-dobojskog kantona (Zenici, Visokom i u Tešnju). Streljački klubovi u posljednjih nekoliko godina postižu zapažene rezultate na državnoj razini, a nekoliko pojedinaca imaju i zapažene međunarodne rezultate. Streljački klubovi su udruženi u Streljački savez BiH koji je organizator zvaničnih natjecanja na razini BiH.

U **plivačkom sportu** na prostoru Zeničko-dobojskog kantona ne postoji aktivan takmičarski klub. S obzirom da uvjeti za bavljenje ovim sportom tokom cijele godine ne postoje, Plivanje kao natjecateljski sport nema adekvatne uvjete za razvoj na području Zeničko-dobojskog kantona.

Biciklistički klub „Zenica“ iz Zenice jedini je klub u ovom sportu sa dugom tradicijom. Pored ovog kluba postoje i brdski biciklistički klubovi u Zenici, Žepču i Visokom. S obzirom na činjenicu da je oprema za ovaj sport prilično skupa, a s druge strane klubovi ne dobivaju potrebnu financijsku podršku, ovaj sport, u natjecateljskom smislu, opstaje ponajviše zahvaljujući entuzijazmu pojedinaca.

Među ostalim sportovima koji su zastupljeni na području Zeničko-dobojskog kantona **šah, kuglanje, kajak-kanu** i u novije vrijeme **rafting** doživljavaju ekspanziju dok je **gimnastika**, kao natjecateljski sport, gotovo nestala jer postoji samo jedan klub ritmičke gimnastike u Visokom.

Pored financijskih problema s kojima se suočavaju sportski klubovi na području Zeničko-dobojskog kantona postoje problemi i u vezi sa drugim bitnim pretpostavkama za razvoj pojedinih sportova, kao što su prostor i oprema, te stručni, trenerski kadrovi. Tako naprimjer za plivanje, skijanje i gimnastiku postoje minimalni i neadekvatni prostorni uvjeti, za atletiku postoje uvjeti samo u Zenici i donekle u

Zavidovićima, većina košarkaških, odbojkaških i gotovo svi klubovi iz borilačkih sportova i za treninge i za natjecanje koriste školske sportske sale u kojima nema dovoljno slobodnih termina, a neke su i neuvjetne, pogotovo za natjecanja u rukometu, košarci, odbojci, itd.

2.1.1. Postizanje i održavanje vrhunskih sportskih rezultata

Postizanje vrhunskih sportskih rezultata u svim sportovima i sportskim disciplinama je izuzetno teško. Evidentno je da sportski ambijent u kojem naši klubovi i sportisti rade ne daju mnogo prilika za ostvarivanje vrhunskih rezultata na evropskoj i svjetskoj razini. Dobiveni podaci od strukovnih saveza, ipak ukazuju na određene kvalitativne pomake u nekim klubovima Zeničko-dobojskog kantona. Najbolje rezultate postižu sportaši iz Atletskog kluba „Zenica“ iz Zenice u disciplini 800m, skakačkim i bacačkim disciplinama. Ragbi klub „Čelik“ iz Zenice nastupa u Međunarodnoj ragbi ligi, Odbojkaški klub „Kakanj“ iz Kaknja u muškoj konkurenciji je najuspješniji odbojkaški klub ne samo na Kantonu već i u BiH . Dobre rezultate (pojedinačno) postižu i mladi natjecatelji u šahu, tenisu, karateu, boksu, raftingu, kajak-kanuu, stolnom tenisu, streljaštvu, taekwondou, kickboxingu i plivanju.

2.1.2. Identifikacija talenata i osiguranje uvjeta za napredovanje

Dobiveni podaci potvrđuju činjenicu da je identifikacija sportskih talenata u velikom broju klubova i drugih sportskih udruga nesustavna, nedovoljna i možemo slobodno reći slučajna. U nekim općinama nemamo osnovane Udruge pedagoga tjelesne kulture, koje bi trebale da detektuju talente i potencijal mladih sportaša kroz natjecanja u okviru škola i MOI. Identifikacija talenata se vrši i u sportskim klubovima u skladu sa mogućnostima prepoznavanja talenata bez nekih posebnih testiranja i mjerenja, kao i kroz manifestacije organizovanja masovnog sporta putem Sportskih saveza općina..

2.1.3. Stvaranje ambijenta za razvoj natjecateljskog sporta kroz podizanje razine stručnosti rukovoditelja i trenera u sportskim kolektivima Kantona

Prema dobivenim podacima iz općinskih sportskih saveza Zeničko-dobojskog kantona stanje ambijenta za razvoj natjecateljskog sporta je nezadovoljavajuće u većini klubova. Klubovi su u skladu sa mogućnostima angažirali stručne trenere i jedan broj rukovoditelja koji pokušavaju unaprijediti rad i donijeti natjecateljsku kvalitetu. Jedan broj klubova je istakao da nemaju dovoljno sredstava za dodatne edukacije svojih trenera. U jednom broju klubova i dalje privremeno rade osobe bez adekvatne licence, dozvole za rad, odgovarajuće diplome. Strukovni savezi su poduzeli određene aktivnosti i narednim natjecateljskim sezonama, klubove će voditi isključivo od saveza licencirani treneri.

2.2. Rekreativni sport

Rekreativni sport, odnosno rekreativno bavljenje sportom, odnosi se na organiziran vid bavljenja tjelesnom vježbom pod nadzorom stručnih osoba. Takav vid bavljenja sportom može biti povremena ili trajna aktivnost omladine srednjeg i starijeg uzrasta, te odraslih osoba svih dobnih skupina. Stanje u Rekreativnom sportu na području Zeničko-dobojskog kantona je neuređeno i uglavnom bez stručno organiziranih i vođenih aktivnosti. Postoje brojne aktivnosti koje građani Zeničko-dobojskog kantona provode samoinicijativno. Pored toga što te aktivnosti nisu kontrolirane od strane stručnih osoba, pa ni od strane ljekara, takve aktivnosti su najčešće neredovne, povremenog i privremenog karaktera. Organizacija sportske rekreacije je uglavnom prepuštena samoorganizaciji i pojedincima, radnicima u firmama, i takve aktivnosti provodi mali broj zaposlenih, najčešće jednom tjedno. Problem svih rekreativnih aktivnosti su asocijacije koje će isticati važnost rekreativnog bavljenja sportom, te organizirati i voditi masovne rekreativne aktivnosti. Poduzeća i poslovne organizacije uviđaju potrebu za većim ulaganjima u aktivan odmor i zdravlje radnika, kroz različite programe sportske rekreacije, fitnessa, wellnesa, team buildinga, sportskih natjecanja. Jačanje svijesti o potrebi vježbanja i aktivnog odnosa u cilju poboljšanja zdravlja prisutno je i u Bosni i Hercegovini, ali je ograničavaju materijalne i financijske mogućnosti.

Precizan broj osoba koje se rekreiraju u Kantonu gotovo je nemoguće odrediti. Intenzitet i učestalost treninga rekreativaca mijenja se ovisno o organizaciji. Prema organizaciji rekreativne se aktivnosti mogu podijeliti na individualne i grupne treninge. Rekreacija osoba ovisi i o vremenskim uvjetima te se tako tijekom toplijih dana građani više rekreiraju na igralištima, šetnicama, stazama, u parkovima i

sličnim otvorenim površinama. U obzir također treba uzeti i udaljenost koju građani moraju preći do željenog rekreativnog centra odnosno postojanja samog rekreativnog centra.

Djeca predškolske dobi najčešće se rekreiraju u Univerzalnim školama sporta. Učenici (od 7 do 18 godina) se najviše bave nogometom te ostalim sportovima. Građani od 19 do 25 godina starosti najviše se bave fitnessom, pilatesom, planinarstvom, a to su i najčešće aktivnosti kojima se bave građani od 26 do 40 godina starosti. Najčešća aktivnost osoba od 41 do 60 godina je planinarenje, a slijede vožnja bicikla, pješaćenje, fitness i pilates. Planinarstvo je najatraktivniji oblik rekreiranja i osobama starijima od 60 godina. Prema slobodnoj procjeni, postoji veliki postotak osoba u Kantonu koje se samostalno bave rekreacijom poput trčanja, šetanja, vožnje bicikla, rolanja, planinarenja, itd.

2.2.1. Organizacioni kapaciteti i stručni rad u rekreativnom sportu

Na području Zeničko-dobojskog kantona potrebno je dati veću podršku i finansijski omogućiti Sportskim savezima općina da potaknu i omasove bavljenje rekreacijskim sportom "Sport za sve" stanovništvo u svojoj lokalnoj zajednici, pod nadzorom stručnih osoba.

2.2.2. Promocija rekreacije

Animiranje i promocija rekreacije i sportskih objekata za rekreaciju na području Zeničko-dobojskog kantona nije zadovoljavajuća. Postoje urađene brošure od strane Turističke zajednice u kojima su prikazane sve destinacije i sadržaji za svrhu promocije turizma ali nisu urađene brošure „Vodič kroz rekreaciju“ sa popisom svih sportskih objekata za rekreaciju. Promoviranje vrijednosti sportske rekreacije, suradnja sa Sportskim savezima općina i Turističkom zajednicom Kantona na boljem promoviranju rekreativnih sadržaja, i organiziranja sportskih manifestacija, trebala bi biti znatno veća.

2.3. Školski sport

Područje tjelesnog i zdravstvenog odgoja ispunjeno je mrežom institucija preko kojih se ostvaruje veza i komunikacija sa društvom u cjelini. Značaj koji ima tjelesna aktivnost za zdravlje čovjeka predstavlja imperativ bez kojeg nema razvoja čovjeka, odnosno društva. Sportska kultura mora služiti potrebama pojedinaca, ali i zajednice. Tjelesne aktivnosti su u funkciji zdravlja i treba ih realizirati kroz redovne i vannastavne sportske aktivnosti. Poseban problem u današnje vrijeme je taj što djeca sve više borave u kućama, uz računare ili televiziju, što smanjuje njihove neophodne fizičke aktivnosti, pa tako jedina redovna fizička aktivnost koju djeca prakticiraju i obavljaju jeste ona obavezna, školska, na satima tjelesnog i zdravstvenog odgoja.

2.3.1. Omasovljenje školskog sporta

U nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja naglasak je postavljen na zadovoljavanje individualnih potreba svakog djeteta i razvoj njegovih karakteristika, sposobnosti i znanja, odnosno poboljšanje ukupnog statusa tjelesnih sposobnosti. Tjelesni i zdravstveni odgoj, igre i sport predstavljaju sastavni dio života velikog broja učenika.

Ukupna površina zatvorenog prostora za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u osnovnim školama na razini Zeničko-dobojskog kantona iznosi 19 947m,² što prosječno po učeniku na jednom nastavnom satu iznosi 13,86 m² ili 327 m² po odjelu na jednom nastavnom satu. Posebno je izražen problem u realizaciji nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u 135 područnih škola koje nemaju salu za tjelesni i zdravstveni odgoj. Nastavnici koji realiziraju, uglavnom razrednu nastavu, obavezni su uskladiti svoje planiranje i programiranje sa okvirnim programom i uvjetima u kojima će realizirati programske sadržaje.

Nastavni plan i program tjelesnog i zdravstvenog odgoja moguće je kvalitetno i u potpunosti realizirati samo u uvjetima adekvatne materijalno-tehničke opremljenosti škole i stručne osposobljenosti nastavnika. Istraživanja su pokazala da sportski aktivniji pojedinci ispoljavaju više poželjnih pozitivnih osobina ličnosti: veću emotivnu stabilnost, veće samopouzdanje i veći stupanj samosvjesnosti. Generacijski postoji trend opadanja mišićne mase, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti, što su direktni indikatori narušenog zdravlja već u ranom djetinjstvu. Sportska kultura objedinjuje svestrane motoričke, intelektualne, estetske i moralne vrijednosti svake individue. Bavljenje sportskim aktivnostima omogućava omladini da razviju svoje humane kvalitete i one potiču razvoj autentičnih ljudskih vrijednosti. Stručnjaci već dugi niz godina upozoravaju na negativnosti u razvoju djece

(adolescenata) i mladih i na pad ljuskih osobina i sposobnosti. Zdravlje se ne može dugo zadržati ako se prestane kretati. Tjelesne aktivnosti su u funkciji zdravlja i treba ih realizirati u suradnji sa zdravstvenim stručnjacima.

2.3.2. Unapređenje dodatnih i vanškolskih aktivnosti

Vannastavne i izvanškolske aktivnosti su integralni dio odgojno-obrazovne strukture škole i obuhvaćaju različite programske sadržaje koji se odvijaju izvan nastavnih obaveza u organizaciji škole. Vanškolske aktivnosti izvode različite društvene udruge, klubovi i organizacije u odgovarajućim prostorima. Vannastavne i vanškolske aktivnosti organiziraju se za sve učenike a izbor aktivnosti prepušten je svakom učeniku prema njegovom vlastitom interesu, potrebi i mogućnostima. Svakako treba i roditelje učenika upoznati sa svrhom, vremenom, mjestom i načinom rada ovih aktivnosti u kojima njihova djeca sudjeluju. Cilj ovih aktivnosti je uključivanje i sportsko aktiviranje djece svih uzrasta a posebno djece predškolskog i nižih razreda osnovnoškolskog uzrasta. Isto tako je važno uočiti motoričke nadarene učenike, koje treba usmjeriti u sportke klubove. Naravno, neizostavan je i značaj pedagoško-sportske afirmacije učenika koji je orijentiran ka pravilnom rastu i razvoju, odnosno ka jačanju motornih, mentalnih, motivacionih i adaptivnih oblika djelovanja. Postotak uključenosti mladih u razne vannastavne aktivnosti kreće se od 20% do 100 % ovisno od mogućnosti svake škole. Problemi nastaju preko raspusta, jer škole iz raznih razloga nisu u mogućnosti da u ovom periodu nešto organiziraju, a mladi imaju slobodnog vremena više nego u drugim dijelovima godine. Podaci ukazuju da oko 50 % mladih u svojim mjesnim zajednicama nedeovoljno koristi društveni prostor koji se može koristiti za društveni angažman mladih, dok 30 % mladih nema prostore i uvjete (objekte i terene) za sportske aktivnosti. Od ukupno 142 područne škole, 7 područnih škola ima salu za tjelesni i zdravstveni odgoj.

2.4. Sport osoba sa invaliditetom

Koliko god je sport i bavljenje tjelesnim vježbanjem važan za svakog pojedinca, za osobe sa invaliditetom, organizirane sportske aktivnosti zaista višestruko poboljšavaju kvalitetu življenja, zdravlje, mentalnu stabilnost, motivaciju i samopouzdanje. Sportovi osoba sa invaliditetom u većini slučajeva su prilagođeni posebnim potrebama ove populacije. Po svojoj strukturi to su specifični (prilagođeni) i jedinstveni sportovi koje upražnjavaju osobe sa invaliditetom. Sportske aktivnosti osoba sa invaliditetom mogu se podijeliti u tri grupe: sport osoba oštećenog vida i sluha, sport osoba sa motoričkim poremećajima i sport osoba sa poteškoćama u mentalnom razvoju. Na prostoru Zeničko-dobojskog kantona registrirano je 7 klubova sjedeće odbojke, jedan klub košarke u kolicima, 2 Streljačka kluba osoba sa invaliditetom, biciklistički klub, atletski invalidski klub, te druge Udruge i Sportska društva osoba sa invaliditetom. Registriran je i Sportski savez osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona, koji u svom sastavu ima 8 općinskih saveza. Na području Zeničko-dobojskog kantona djeluje i Sportsko udruženje guhих i nagluhih. Sportske aktivnosti i sudjelovanje na sportskim natjecanjima organizira i Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zeničko-dobojskog kantona. Natjecanja osoba sa invaliditetom su stalna u odbojci i košarci u kolicima.. Natjecanja u ostalim sportskim granama kao i sportska rekreacija osoba sa invaliditetom su povremenog i turnirskog karatera. U Zeničko-dobojskom kantonu situacija sa pristupom sportu osoba sa invaliditetom i sportskim objektima je, također, daleko od željene razine.

2.4.1. Unapređenje uvjeta rada klubova i praćenje postignuća

Unapređenje organizacije rada općinskih sportskih Saveza osoba sa invaliditetom, najvećim dijelom inicira Sportski savez osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona, koji organizira kantonalna natjecanja u koja uključuje općinske sportske saveze, prati rad i rezultate natjecatelja koje redovito poziva za natjecateljske nastupe. Na kvalitetu rada invalidskih klubova veliki utjecaj imaju raspoloživa materijalna sredstva koja se izdvajaju za navedenu populaciju, posebno za redovna takmičenja.

2.4.2. Prilagodba sportskih objekata sportašima osobama sa invaliditetom i nabavka opreme i rekvizita prilagođenih djeci, mladima i afirmiranim sportašima osobama sa invaliditetom

Poboljšanje stanja u mogućnosti pristupa sportskim objektima u velikoj mjeri ovisi od lokalnih vlasti i raznih općinskih službi koji bi problem pristupa i kretanja osoba sa invaliditetom morale riješiti. Većina sportskih objekata u kojima se odvijaju aktivnosti osoba sa invaliditetom na području cijelog Kantona je prilagođena potrebama osoba sa invaliditetom. Istaknuta je potreba za uvećanjem materijalnih sredstava koja se dodjeljuju iz Programa utroška sredstava iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona. Nedovoljno izdvajanje sredstava za Udruge osoba sa invaliditetom su uzrok neadekvatne opreme i sportskih rekvizita.

2.4.3. Rad sa djecom i mladima osobama sa invaliditetom i povećanje njihove uključenosti u lokalne sportske i rekreativne aktivnosti

Mogućnost uključivanja osoba sa invaliditetom u neke vidove sportske aktivnosti, rekreativnog karaktera, amaterskog ili profesionalnog bavljenja sportom trenutno ovisi od organiziranosti raznih udruga osoba sa posebnim potrebama, te općinskih službi i kantonalnih ministarstava koja trebaju pružiti adekvatnu novčanu podršku kod organizacije i provođenja sportskih aktivnosti osoba sa invaliditetom. Za potrebe daljnjeg razvoja kantonalnog sporta osoba s invaliditetom potrebno je uključiti sve osobe sa invaliditetom. Dobiveni podaci od općinskih i kantonalnih Udruga ukazuju na neuključenost značajnog broja osoba sa invaliditetom u mlađim uzrasnim kategorijama. Problemi su izkazani i kod vrsta i načina prijevoza osoba sa invaliditetom.

2.4.4. Angažiranje stručnih kadrova u sportu osoba sa invaliditetom i edukacija postojećih zaposlenih stručnih kadrova u sportu za rad s osobama s različitim vrstama invaliditeta

Broj visokobrazovanih kadrova sa odgovarajućim trenerskim licencama veoma se razlikuje od sporta do sporta, ali može se reći da je u svim sportovima nedovoljan a posebno je nepovoljno što je taj nedostatak najistaknutiji u radu sa mlađim kategorijama. Razlozi takvog stanja nalaze se s jedne strane opet u finansijskim uvjetima, jer klubovi nemaju dovoljno sredstva da bi plaćali kvalitetne trenere, a s druge strane postoji i nedosljednost u provođenju propisanih uvjeta i standarada u vezi s stručnim radom u sportu i većina saveza kvalitetno, sustavno stručno usavršavanje trenera nadomješta kratkotrajnim obukama putem tečaja i seminara.

2.4.5. Promocija i priznanje rada i sportskih rezultata osoba s invaliditetom

Udruge osoba sa invaliditetom su generalno zadovoljne promocijom i praćenjem svih aktivnosti osoba sa invaliditetom. Mnogi uspješni sportaši su promovirani u najuspješnije sportaše Zeničko-dobojskog kantona. Mediji kontinuirano prate rezultate koje ostvaruju pojedinci i ekipe osoba sa invaliditetom. Promocije najboljih i najuspješnijih sportaša aktiviraju neaktivne osobe sa invaliditetom na uključivanje u organizirane klubove.

2.5. Sportski objekti

Sportski objekti su temeljna infrastruktura za razvoj sporta, tjelesne aktivnosti svih oblika, a sport i vježbanje su temelj za očuvanje i unapređenje zdravlja. Nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja u osnovnim školama na području Zeničko-dobojskog kantona se realizira u 60 osnovnih škola od kojih 52 imaju salu za tjelesni i zdravstveni odgoj. Šest osnovnih škola na području Zeničko-dobojskog kantona ne posjeduje salu za tjelesni i zdravstveni odgoj. Ukupno 73 % učenika osnovnih škola sa područja Zeničko-dobojskog kantona pohađa nastavu u salama za tjelesni i zdravstveni odgoj, a preostalih 27% u iznajmljenim objektima, na otvorenim poligonima (igralištima) ili u prilagođenim učionicama. Od 35 srednjih škola vlastitu salu za tjelesni i zdravstveni odgoj ima 16 škola. Devet škola nastavu realizira u salama drugih škola, dok osam škola nastavu realizira u iznajmljenim gradskim sportskim salama.

Opremljenost prostora za nastavu tjelesnog i zdravstvenog odgoja, ne samo da doprinosi efikasnijem nastavnom procesu već podjednako motivira i stimulira rad učenika i nastavnika. Devet osnovnih škola imaju površinu sale za tjelesni i zdravstveni odgoj manju od 200 m² što predstavlja problem za

realizaciju nastavnih sadržaja iz sportskih igara (odbojka, košarka, nogomet, rukomet). U 135 područnih škola nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja se izvodi na školskim poligonima ili u učionicama.

2.5.1. Redovno i adekvatno održavanje postojećih sportskih objekata

Održavanje školskih sportskih sala je kontinuirano od strane osnivača a sve u skladu sa raspoloživim proračunskim sredstvima, te sredstvima lokalne zajednice i iz vlastitih sredstava škola, općina i Grada Zenice. Za jedan značajan broj sportskih objekata (sala) potrebne su popravke i rekonstrukcije, proširenja i opremanje sa spravama i rekvizitima. U održavanju sportskih objekata sudjeluju i klubovi koji koriste objekte za trenažni proces i natjecanje.

2.6. Stručni kadrovi

Kada analiziramo kadar u obrazovanju, generalno možemo reći da je na zadovoljavajućoj razini. Sve su škole izjavile da raspolažu sa kadrom u skladu sa potrebama NPP. U nižim razredima osnovne škole NPP za TiZO realiziraju nastavnici razredne nastave. Realizatori predmeta Tjelesni i zdravstveni odgoj imaju i potrebne edukacije, međutim nema validnih podataka o obučenosti i spremnosti preko 900 nastavnika razredne nastave koji nastavu TiZO izvode sa blizu 20.000 učenika. Društvo pedagoga fizičke kulture Zeničko-dobojskog kantona je više puta iniciralo prijedlog da se poveća broj sati tjelesnog i zdravstvenog odgoja sa 2 na 3 sata, tjedno i da profesori tjelesnog odgoja preuzmu realizaciju nastave TiZO u razrednoj nastavi, što do sada nije realizirano. Za realizaciju NPP za TiZO u višim razredima osnovnih škola i u srednjim školama angažirano je preko 100 profesora za TiZO. Tjelesni i zdravstveni odgoj na Univerzitetu realiziraju tri uposlena profesora iz oblasti sporta.

Stanje u ovoj oblasti ukazuje da je neophodan konkretan angažman: obrazovnih vlasti, nevladinih organizacija (klubova, sportskih saveza i drugih organizacija koje u misijama imaju i ovu problematiku), lokalne i mjesnih samouprava, roditelja i mladih što bi omogućilo da se što hitnije uspostavi sustav koji treba da u što kraćem roku osigurati organizirano rješavanje učenih nedostataka u ovoj oblasti.

Za vrhunске sportske rezultate uvijek je potreban vrhunski trenerski i stručni kadar. Većina trenera koji djeluju u klubovima koji sudjeluju u natjecanjima imaju propisane licence, ali je u nekim sportovima i dalje prisutna praksa da sa sportašima rade osobe (treneri) bez odgovarajuće stručne spreme i licence za rad.

Kadrovi u sportu mogu se podijeliti u tri osnovne skupine: upravljačko-organizacijski kadrovi, stručni i prateći kadrovi. Od ostalih stručnih osoba u sportu, klubovi najčešće koriste usluge tajnika, oružara i fizioterapeuta, dok su ostali stručni djelatnici zastupljeni u vrlo malom broju.

Problemi u radu stručnog kadra:

- nedostatak finansijskih sredstava za angažiranjem većeg broja profesionalnih trenera,
- nedostatak finansijskih sredstava za propisano školovanje i usavršavanje trenera,
- neredovit i nestručan nadzor rada trenera,
- nedovoljan broj prihvatljivih termina u sportskim dvoranama za trening sportaša.

2.6.1. Unapređenje stručnog rada u oblasti sporta

Stanje u ovoj oblasti ukazuje da je neophodan konkretan angažman: obrazovnih vlasti, nevladinih organizacija (klubova, sportskih asocijacija i drugih organizacija koje u misijama imaju i ovu problematiku), lokalnih i mjesnih samouprava, roditelja i mladih što bi omogućilo da se što hitnije uspostavi sustav koji treba da u što kraćem roku osigura organizirano rješavanje učenih nedostataka u ovoj oblasti, te da se u relativno kratkom vremenskom periodu mogu uspostaviti organizacijske i druge forme, koje će osigurati korektniji odnos društva u ovoj za mlade izuzetno važnoj oblasti.

Ciljevi unapređenja stručnog rada:

- ✚ Povećanje broja profesionalnih trenera financiranih od lokalne zajednice i kantona,
- ✚ Osnivanje fonda namjenskih sredstava za školovanje i usavršavanje trenera,
- ✚ Organizirati kontinuirani nadzor nad radom trenera profesionalca,
- ✚ Stavljanje na raspolaganje svih kapaciteta sportskih dvorana/terena za trening,
- ✚ Unaprijediti upravljačke kapacitete i ostale vještine ostalih kadrova u sportu

U okviru Sportskog saveza Ze-do kantona treba izraditi registar trenera i ostalih stručnih kadrova kao podlog za organiziranje školovanja i usavršavanja, kao i nadzor nad radom trenera.

Prijedlog mjera za unapređenje stručnog rada:

- + Putem medija i kroz tematske radionice stvarati povoljnu klimu za povećan angažman profesionalnih trenera i ostalih stručnih kadrova u sportu (nositelji aktivnosti Udruga sportskih radnika) i redovito promorivati rezultate rada sadašnjih profesionalnih trenera,
- + Povećanje broja profesionalnih trenera prvenstveno za rad s mlađim selekcijama (prijedlog minimalno povećanje za jednog trenera godišnje, odrediti sport u kojem će se zaposliti profesionalni trener odnosno pripremiti administrativnu podlogu zapošljavanja novog profesionalnog trenera),
- + Osigurati redovito usavršavanje profesionalnih trenera i stručnih kadrova u sportu (izraditi registar stručnih kadrova i pravilnik o usavršavanju za zaposlene trenere i kadrove, osigurati potrebna sredstva za sadašnje trenere i provesti redovitu edukaciju),
- + Osigurati sve potrebne uvjete s ciljem zadržavanja kvalitetnog stručnog kadra na području kantona, što je temeljna pretpostavka uspješne sportske djelatnosti,
- + Za većinu struke koja djeluje na našem kantonu i prima naknadu u obliku honorara, potrebno je putem Zakona, osigurati povoljnije uvjete djelovanja (poput sportaša – godišnji neoporezivi dio),
- + Putem stručnih časopisa doprinjeti unapređenju stručnog rada.

Osnovni uvjet koji bi treneri trebali imati je detaljno razrađen Program rada sa sportašima a ostali elementi nadzora je realizacija programa, stručni pedagoški pristup u radu i učestalost na službenim natjecanjima te sportski rezultati.

2.7. Zdravstvena zaštita sportaša – medicina i doping u sportu

Dvije su komponente koje u temelju određuju trenutno stanje zdravstvene skrbi sportaša u Kantonu. Jedna se odnosi na broj sportskih liječnika, a druga na sportske ambulante.

Dodatnu brigu u smislu zdravstvene skrbi treba naravno fokusirati na sportaše mlađih dobnih kategorija koji postaju ranjiva skupina obzirom na sve raniju selekciju i specijalizaciju u sportu.

Trenutno u Kantonu ne postoji integrirana baza u kojoj se pohranjuju i pretražuju podaci o zdravlju sportaša. Postoji velika potreba za izradom opsežnog istraživanja o zdravstvenom stanju sportaša. Uloga zdravstva u sportu, osim redovne skrbi sportaša, potiče i izdavačku djelatnost kojom se sudionicima u sportu na konstruktivan i sažet način približavaju osnovne smjernice o vođenju odgovornog i zdravog života sportaša.

2.7.1. Lječnički pregled sportaša

Obaveza provođenja ljekarskog pregleda u nekim sportovima uvjetovana je od strane natjecateljskih povjerenstava strukovnih sportskih saveza, a kod manje razvijenih sportova sve je prepušteno savjesti rukovodstva kluba i samih sportaša. Samo su natjecatelji obavezni imati ljekarski pregled, te se postavlja pitanje što je sa onima koji tek počinju trenirati ili još nisu dostigli natjecateljsku razinu. Poznato je da veliki broj natjecatelja ne prolazi sistematski pregled ili su pregledi površni a cilj je samo imati uvjerenje zbog obaveza koje nameće natjecanje. Osnovni problem adekvatnog ljekarskog pregleda sportaša su troškovi samog pregleda. Sportski kolektivi od kojih većina jedva da ima neku realnu financijsku konstrukciju, nema dovoljno sredstava da snosi troškove redovitih ljekarskih pregleda a s druge strane nadležne institucije nedovoljno prate ovaj problem te nisu svojim aktima ustanovili točne propise, načine provjere i sankcije. Otvaranjem Sportske ambulante pri Kantonalnom zavodu za medicine rada i sport ZDK stekli su se određeni uvjeti za značajno popravljjanje stanja zdravstvene zaštite sportaša. Međutim navedena ambulanta se nalazi u Zenici te ostaje problem troškova prijevoza svih sportaša iz ostalih općina Kantona u Zenicu.

Osobe koje trebaju obavljati preglede nisu samo vrhunski sportaši i one u sustavu natjecanja, već i veliki dio stanovništva koji se bavi bilo kakvim oblikom sportske aktivnosti, odnosno rekreacije. Pošto sve veći broj osoba srednje i starije dobi sve više uključuje u sportsko-rekreativne aktivnosti, potrebno je sagledati njihovo zdravstveno stanje da bi se moglo doći do saznanja o opterećenosti, jer pokazalo se u praksi da nagla i prevelika opterećenja mogu biti pogubna za starije osobe, koje nisu bile u kontinuiranom trenažnom procesu. Čest je slučaj da se osoba naglo krene rekreirati ne razmišljajući o opterećenju koje momentalno vrši nad svojim tijelom. Svaka bi se osoba, po obavljenom pregledu, trebala konzultirati s liječnikom o vrsti rekreacije koju bi prakticirala i intenzitetu treniranja kako bi prevenirala moguće ozljede. Osobito je važna zdravstvena briga osoba sa invaliditetom, koje se sve

više bave sportom, posebno natjecateljskim. Na tom području sportska medicina mora uvažiti određene specifičnosti osoba koje se bave sportom te odrediti zdravstvene kriterije za sudjelovanje u pojedinom sportu.

2.7.2. Stalna i adekvatna kontrola zdravlja sportaša

Zdravstvena zaštita mora biti dostupna svim sudionicima, kako kroz kontrolu zdravstvenog stanja na početku, tako i tijekom bavljenja sportom. Naši sportaši imaju obavezno oblik zdravstvene zaštite koji propisuju strukovni savezi. Već više godina smo svjesni da zajedno nedovoljno ulažemo u zdravstvenu zaštitu sudionika u sportu, prvenstveno iz razloga nedostatka novčanih sredstava. Povrede koje nastaju na treninzima i natjecanjima u nekim klubovima sanira klupski ljekar dok se u većini slučajeva povrijeđeni sportaši javljaju općinskim službama medicinske pomoći kroz redovitu proceduru obiteljske ambulante a vrlo često igrači i nemaju odgovarajuću zdravstvenu zaštitu. Dodatnu brigu u smislu zdravstvene skrbi treba naravno fokusirati na sportaše mlađih dobnih kategorija koji postaju ranjiva skupina obzirom na sve raniju selekciju i specijalizaciju u sportu. Danas je situacija više nego teška, naime pogrešan način sjedenja u školskim klupama, nošenje modernih teških nefunkcionalnih školskih torbi, nepravilno i dugotrajno sjedenje pred kompjuterima, prevelika tjelesna težina usljed nedovoljnog kretanja i pogrešne ishrane omladine dovodi do pojave veoma teških oboljenja i deformiteta kičmenog stuba mladih koji se moraju operativno tretirati, a nakon toga iziskuju nošenje skupih ortopedskih pomagala i doprinose nastanku trajnih invaliditeta u tako ranoj fazi života.

Ne postoji preventivno djelovanje u smislu sistematskih pregleda omladine od strane nadležnih stručnjaka (pedijatra, specijaliste školske medicine, ortopeda i fizijatra). Ne postoji stručni nadzor i zdravstvena zaštita omladine koja se bavi sportom, jer poznato je da stručna medicinska pomoć mladim sportašima može prevenirati niz bolesti i povreda, osim toga može doprinijeti zdravom formiranju jedne kompletne mlade ličnosti.

Iz analize broja pregledanih sportaša vidljivo je da se svi sportaši ne pregledaju u sportskoj ambulanti, već kod drugih ljeknika.

- ✚ U okviru sportske ambulante obujam pregleda kod mladih sportaša velikim dijelom isključuje rizik za bavljenje sportom. Pregled bi trebao dopuniti određenim laboratorijskim nalazima,
- ✚ Treneri se rijetko pregledavaju, osim kad su i sami uključeni aktivno kao sportaši,
- ✚ Organizacija zdravstvene zaštite sportaša za vrijeme natjecanja/utakmica te treninga je prepuštena klubovima,
- ✚ U natjecateljskom sportu zdravlje sportaša je osnovni preduvjet da se taj sportaš bavi sportom. Prethodnim pregledom te redovitim periodičnim pregledima mogu se prevenirati bolesti i stanja koja nastaju kao posljedica bavljenjem sportom ili se pravodobnom reakcijom može spriječiti napredovanje postojeće bolesti.

Zdravstvena zaštita rekreativaca je prepuštena samim rekreativcima, osim kod onih koji se uključe u rad nekog sportskog kluba. Rekreativni sportaši se najčešće ni ne konzultiraju s ljeknikom o stanju svojeg zdravlja, te o procjeni kojim intezitetom i kojim aktivnostima se mogu baviti.

Prijedlozi mjera

- ✚ Poticati sportsko-medicinske djelatnosti u skladu sa Zakonom o sportom
- ✚ Sudjelovanje u testiranju funkcionalnih sposobnosti perspektivnih i vrhunskih sportaša
- ✚ Edukacija o prevenciji od ozljeda
- ✚ Edukacija o prehrani sportaša

2.7.3. Kontrola upotrebe nedozvoljenih sredstava

U Bosni i Hercegovini postoji Agencija za antidoping kontrolu koja ima oko 80 vanjskih suradnika i koja je 2015. godine izradila "Instrukciju" za provođenje i primjenu Svjetskog antidoping kodeksa a koja je donešena radi provođenja i primjene Kodeksa. Usvojen je Pravilnik za borbu protiv dopinga u sportu BiH. Pod ovlaštenom antidoping organizacijom prema Kodeksu i Instrukciji su: Agencija, Wada, nadležni međunarodni sportski savez, sportski savezi u BiH i Olimpijski komitet BiH. Olimpijski

komitet BiH je na osnovu potpisane Izjave o Kodeksu Međunarodnog Olimpijskog komiteta, preuzeo je odgovornost za primjenu i provedbu ovog Kodeksa. Na razini kantona nije predviđeno osnivanje agencija ili sličnih organizacija za antidoping kontrolu. Agencija na osnovu svojih propisa kontrolira sportaše na području Bosne i Hercegovine na natjecanjima i izvan natjecanja. Vanjski suradnici Agencije, nakon što dobiju nalog odlaze na sportske manifestacije. Prema izvješću od strane nadležnih institucija općina, sportskih saveza i prema drugim informacijama na prostoru Ze-do kantona nije bilo poduzetih disciplinskih mjera koje se izriču zbog kršenja antidoping kontrole. Bez obzira na ovu situaciju treba ukloniti mogućnost upotrebe nedozvoljenih sredstava kroz redovite i adekvatne kontrole sportaša, seminare i radionice.

2.8. Pravni akti u sportu

Aktivnosti na području sporta reguliraju se međunarodnim konvencijama, zakonima, ali i običajima, pravilima i načelima sporta. Osnovni dokumenti koji definiraju sport unutar zakonodavnog okvira su Olimpijska povelja (2011.), Bijela knjiga o sportu Europske komisije (2007.), Međunarodna povelja o tjelesnom odgoju i sportu, Deklaracija o sportu (koja je bila pridodana Ugovoru iz Amsterdama 1997. i Ugovoru iz Nice 2000.) te Lisabonski ugovor (2009.) kojim je sport po prvi puta dobio svoje mjesto u primarnom pravu EU-a.

Zakonom o sportu Ze-do kantona je definirao da je sport oblast od javnog interesa i da organi vlasti Kantona kroz ispoljavanje Javnog interesa opredjeljuju okvire svoje aktivnosti u oblasti sporta. Člankom 3. definiran je opći okvir Javnog interesa gdje je napisano "Javni interes u sportu obuhvaća sportske aktivnosti kojima se postiže unapređenje zdravlja građana, posebno djece i omladine, osoba sa tjelesnim invaliditetom, te sportske aktivnosti u kojima se postižu vrhunski sportski rezultati".

Zakonom je određeno da pravo na lokalnu samoupravu obuhvaća pravo odlučivanja o potrebama i interesima građana lokalnog značenja, a među tim potrebama i interesima istaknut je i sport.

Sport i sportske djelatnosti uređeni su Zakonom o sportu kojim je definirano sljedeće: sustav sporta, osobe u sustavu sporta, sportske djelatnosti, stručni poslovi u sportu, statusna pitanja sportaša, pitanja sportskih klubova, sport osoba s invaliditetom, sport djece i mladih, zdravstvena zaštita sportaša, sportski objekti, javne potrebe u sportu, financiranje sporta, nagrade u sportu i drugo. Ovdje treba napomenuti da 29. 12. 2003. god. dolazi do izmjene Zakona o sportu gdje se mijenja članak 54. koji glasi: S ciljem ostvarivanja javnog interesa u sportu, uzimajući u obzir financijske mogućnosti i u skladu sa zakonom, kanton i općine utvrđuju u svojim proračunima iznose sredstava za sufinansiranje sportskih programa (do 1% od ostvarenih proračunskih prihoda u prethodnoj godini)".

Postoje određeni podzakonski akti (pravilnici, odluke i sl.) koji uređuju pojedine segmente koje se odnose na sustav sporta: Odluka o utvrđivanju uvjeta i postupaka za izradu i donošenje Programa utroška sredstava sa pozicije u proračunu "Transfer zasport" ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona" broj 05/08;14/09).; Pravilnik o korištenju školskih sportskih dvorana na području Zeničko-dobojskog kantona ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona" broj 5/08;14/09); Pravilnik o posebnim uvjetima koje trebaju ispunjavati sportski objekti s obzirom na sigurnost održavanja sportskih natjecanja ("Službene novine Zeničko dobojskog kantona") broj 11/06); temelju članka 14. stavak 1. Zakona o kantonalnim ministarstvima i drugim tijelima donesen je Pravilnik o zdravstvenoj zaštiti sportaša koji je definirao besplatne sistematske preglede za sve sportaše omladinskih kategorija u Zeničko-dobojskom kantonu.

Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/08) a u vezi sa člankom 14.a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sportu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj: 9/11) ministar Ministarstva za obrazovanje, nauku kulturu i sport donosi Pravilnik o vođenju Registra pravnih i fizičkih osoba u oblasti sporta na razini Zeničko-dobojskog kantona i način vođenja Registra.

2.8.1. Unapređenje pravne regulative

U ovom trenutku sport BiH "vode" više krovnih sportskih tijela: Olimpijski komitet BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Federalno ministarstvo kulture i sporta, Sportski savez BiH, Kantonalna ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, čime se stvara konfuzija u organizaciji i provedbi sportskog sustava. Prisutna je neusklađenost strategije na državnoj razini sa strategijom na lokalnoj razini. Strukovni savezi dodatno opterećuju lokalne zajednice putem klubova, naplatom nameta (kotizacije, članarine, suci, delegati, kontrolori i sl.), kao i sufinansiranjem odlaska sportaša na sportska natjecanja najvišeg ranga (Europsko, Svjetsko prvenstvo, Olimpijske igre, Svjetski kupovi...) što je obaveza Olimpijskog komiteta BiH, a temeljena na ostvarenoj rezultatskoj normi.

Nedefinirana je politika financiranja sporta, mada je ona propisana Zakonom o sportu. Zakonom nije definirano stimulatивно ulaganje u sport iz gospodarstva.

Nereguliran je status i financiranje stručnog kadra. U kantonu imamo nedovoljan broj profesionalno zaposlenih djelatnika u sportu. Stručni rad u Kantonu u većini slučajeva je honorarnog karaktera, što u konačnici ima za posljedicu dvostruko veća financijska izdavanja.

3. ZAKLJUČCI

Sportski savez Ze-do kantona uočava i prati politiku sportske djelatnosti na kantonalnoj i lokalnoj razini; pomaže u izradi strateških planskih dokumenata; predlaže i skrbi o izvršenju programa javnih potreba; sudjeluje u izradi elaborata, studija i projekata te predlaže moguće mjere za otklanjanje prepreka u daljnjem djelovanju sporta, kao i mjere za unapređenje postojećeg stanja.

U nastavku slijedi niz zaljučaka, prijedloga (preporuka) s pravcima razvoja sporta na području Kantona i nekim mogućim rješenjima.

Natjecateljski sport

Na području Zeničko-dobojskog kantona, prema raspoloživim podacima, egzistira 152 kluba sa preko 8600 aktivnih sportaša u 30 sportskih grana od kojih 18 spada u olimpijske sportove, a 12 u neolimpijske sportove. Najmasovniji i najrasprostranjeniji sportovi su nogomet, košarka, rukomet, odbojka i borilački sportovi. Rasprostranjenost i masovnost sportova je različita. Neki sportovi kao što su atletika, gimnastika, skijanje, biciklizam, plivanje, ragbi zastupljeni su sa samo po jednim ili dva kluba. Svi klubovi su organizirani kao udruge građana i po tome spadaju u amaterske sportske klubove. Jedan od ključnih problema za sportske klubove predstavlja osiguravanje financijskih sredstva za trenažni proces i za natjecanje. Zbog nepostojanja stimulativnih zakonskih propisa za veća ulaganja u sport i sponzorstvo od strane privrednih subjekta je neredovito i nedovoljno. Ostali prihodi većine klubova također su nedovoljni, čak i beznačajni (članarine, ulaznice) pa su česta očekivanja da se troškovi pokrivaju sredstvima koja se dobiju iz proračuna Općine i Kantona. Postizanje i održavanje vrhunskih sportskih rezultata, klubova i pojedinaca sa područja Zeničko-dobojskog kantona, prema dobivenim podacima je skoro neostvarljivo. Za vrhunski rezultat potreban je odgovarajući sportski ambijent sa svim elementima potrebnim za ostvarivanje vrhunskih rezultata.

Rekreativni sport

Nakon analize ove oblasti može se konstatirati da organizirana rekreativna aktivnost, osim sporadičnih manifestacija u organizaciji sportskih saveza, gotovo da i ne postoji, odnosno da je privatna inicijativa jedini oblik rekreativnog sporta. Ne postoji precizna evidencija o broju, sadržaju rekreativnih programa, objekata za rekreaciju kao i stupnju obrazovanosti kadra koji se bavi radom sa rekreativcima. Također, nedostaju normativni akti o minimalnim uvjetima za opremu, rekvizite i prostor za rekreativno vježbanje. Za voditelje sportske rekreacije potrebne su stručne edukacije.

Školski sport

- Nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja realizira se u 60 osnovnih škola od kojih 52 imaju salu za tjelesni i zdravstveni odgoj,
- Ukupno 70 % učenika osnovnih škola sa područja Zeničko-dobojskog kantona pohađa nastavu u salama za tjelesni i zdravstveni odgoj, a preostalih 30% u iznajmljenim objektima, na otvorenim poligonima (igralištima) ili u prilagođenim učionicama,
- Propusti u oblasti tjelesnog i zdravstvenog odgoja vrlo se teško otklanjaju ili se ne mogu otkloniti što je ogromna šteta za mlade i društvo u cjelini,
- Osigurati uvjete svakom učeniku za bavljenje sportskom aktivnošću u okviru sportske sekcije, posebice onima koji nisu aktivni u sportskim klubovima.

Sport osoba sa invaliditetom

Sport osoba sa invaliditetom je opterećen mnogobrojnim neriješenim pitanjima (prijevoz na treninge i natjecanja, prilaz sportskim objektima, oprema za osobe sa invaliditetom i dr.). Asocijacije sportaša sa invaliditetom nisu međusobno povezane. Rezultati koje postižu osobe sa invaliditetom u Ze-do

kantonu su iznad uvjeta u kojima rade. Rezultati koji se ostvaruju su više plod angažiranja pojedinaca nego sustava.

Pristup sportu osoba sa invaliditetom, bilo kao sportaša ili posmatrača, još uvijek nije riješen. Dječaci ili djevojčice sa invaliditetom nemaju iste mogućnosti pristupa i bavljenja sportom kao njihovi vršnjaci bez invaliditeta. Takmičarski invalidski klubovi djeluju u otežanim uslovima obzirom na obaveze prema svojim Savezima koje nisu zanemarive.

Sportski objekti

- Osam osnovnih škola na području Zeničko-dobojskog kantona ne posjeduju salu za tjelesni i zdravstveni odgoj,
- U 135 područnih škola nastava tjelesnog i zdravstvenog odgoja se izvodi na školskim poligonima ili u učionicama,
- Postojeći sportski objekti uglavnom nisu prilagođeni sportašima sa invaliditetom iako osobe sa invaliditetom uspijevaju organizirati treninge i natjecanja.

Stručni kadrovi

- Prema dobivenim podacima iz 12 općina Zeničko-dobojskog kantona, može se izvesti zaključak da u svim općinama nedostaje školovanih sportskih trenera za neke sportove i sportske discipline,
- Na području Zeničko-dobojskog kantona ne postoji obrazovna institucija koja obrazuje kadrove za stručnu sportsku edukaciju osoba sa invaliditetom,
- Broj visokobrazovanih kadrova sa odgovarajućim trenerskim licencama u svim sportovima je nedovoljan, a posebno je nepovoljno što je taj nedostatak najistaknutiji u radu sa mlađim kategorijama,
- Razlozi takvog stanja su nedovoljna financijska sredstva koja klubovi nemaju za kvalitetne trenere i školovanje trenera,
- Školovanje trenera se najčešće rješava kratkotrajnim obukama na seminarima u organizaciji strukovnih saveza,

Medicina i doping u sportu

- Već više godina nedovoljno ulažemo u zdravstvenu zaštitu sudionika u sportu, prvenstveno iz razloga nedostatka novčanih sredstava,
- Na Kantonu ne postoji dovoljan broj fizijatara koji bi mogli aktivno profesionalno djelovati ne samo kod mladih sportaša nego cjelokupne mlade populacije Kantona,
- Ministarstvo zdravstva zajedno sa Sportskim savezom Ze-do kantona treba preuzeti obavezu edukacije sportaša o anitidoping u i posljedicama dopinga, o sportskoj prehrani i nutricionizmu, prevenciji sportskih povreda i sanaciji nastalih povreda,
- Treba ukloniti mogućnost upotrebe nedozvoljenih sredstava kroz redovite i adekvatne kontrole sportaša, seminare i radionice.

Pravni akti u sportu

- Zakon o sportu treba izmjeniti i prilagoditi potrebama sportskih udruga,
- Osnovni uvjet da bi zakon ispunio svoj cilj jest da se njime jasno definira oblast koju uređuje,
- Zakonska regulativa je nejasna,
- Podzakonski akti nisu doneseni u cjelosti;
- Primjećena je neusklađenost Zakona koji se tiču sportske djelatnosti (Zakon o sportu, Zakon o udrugama, Zakon o zdravlju, Zakon o radu, Zakon o graditeljstvu, Zakon o igrama na sreću itd.);

4. PRIJEDLOZI

Natjecateljski sport

Da bi natjecateljski sport funkcionirao i zadovoljio svoju ulogu u društvu potrebno je sljedeće:

- *osigurati stabilne izvore financiranja - putem zakonskih odredbi koje će se poštovati i provoditi, a subjekte koji ne poštuju propisane odredbe sankcionirati;*
- *povećati izdvajanja financijskih sredstava za sport iz Proračuna (općinskog i kantonalnog);*
- *definirati točno određeni, obavezni, postotak izdvajanja za sport u Proračunu;*
- *povećati postotak izdavanja za sport od "Igara na sreću";*
- *stvarati kvalitetnije uvjete (putem poreznog sustava) za izdvajanje financijskih sredstava iz gospodarstva;*
- *decentralizirati sport - lokalni sport zasigurno je manje atraktivan za moguće sufinancijere (sponzore), u odnosu na reprezentativni, nacionalni sport;*
- *osloboditi klubove plaćanja nameta (kotizacije, članarine...) granskim savezima;*
- *osloboditi klubove plaćanja - u smislu korištenja sportskih objekata (školskih dvorana), posebno za klubove koji ostvaruju dobre rezultate na državnoj razini;*
- *osigurati preduvjete za ostanak u domicilnoj sredini putem stipendija, školovanja, zapošljavanja, uvjeta treniranja, kvalitetnog stručnog kadra i sl.;*
- *grad Zenica kao središte Kantona u mogućnosti je ponuditi uvjete za ostanak, ali i dolazak novih sportaša s obzirom na: kvalitetne objekte, pogodnosti upisa u srednje škole i fakultete, mogućnost smještaja u đačke i studentske domove, sportske stipendije.*

Rekreativni sport

Za rekreativni sport potrebno je sljedeće:

- *Poticati stvaranje uvjeta za masovno bavljenje rekreacijom svih dobnih skupina,*
- *Poticati masovno bavljenje rekreacijom svih dobnih skupina, posebno djece i mladih,*
- *Educirati stručni kadar za vođenje i organiziranje sportsko rekreativnih aktivnosti,*
- *Animirati Sportske saveze za pokretanje inicijative organizacije sportsko rekreativnih programa,*
- *Stvoriti bazu bodataka o udrugama, klubovima, ustanovama koji provode programe rekreacijskih aktivnosti kao i njihov sadržaj,*
- *Kroz posebne programe rekreativnih aktivnosti potrebno je obuhvatiti djecu koja nisu uključena u sustav treninga i natjecanja,*
- *Sustavno osmišljavati animiranje i aktiviranje djece i mladih u njihovo slobodno vrijeme za provedbu programa sportskih aktivnosti učenika (skijanje, ljetni kampovi za mlade sportaše, proljetni turniri i sl.),*

Školski sport

- *racionalizirati i objedini paralelne sustave koji djeluju u školskom i studentskom sportu, kao i sportu uopće, te iskoristiti objekte i stručni kadar,*
- *za provedbu aktivnosti školskog sporta i školskih sekcija profesorima treba omogućiti povećanje satnice,*
- *provesti obavezu obuke neplivača svih učenika osnovnoškolskog uzrasta,*
- *angažiranje profesora tjelesnog i zdravstvenog odgoja u nastavni process od 1. - 5. razreda,*

Sport osoba sa invaliditetom

- *Osigurati godišnju fiksnu stopu financiranja sporta osoba s invaliditetom iz proračuna Kantona i djece s teškoćama u razvoju koje žive na području Kantona prema posljednjem službenom popisu stanovništva,*
- *Nabaviti kombi vozilo prilagođeno osobama s invaliditetom koje će služiti prijevozu mladih sportaša na treninge i natjecanja sa područja cijelog Ze-do kantona,*
- *Osigurati sredstva za izradu elaborata o prilagođenosti sportskih objekata osobama s invaliditetom na području Kantona,*

- Organizacija kampanje na razini Kantona za podizanje svijesti o važnosti bavljenja sportom osoba s invaliditetom
- Ostvariti bolju i kvalitetniju brigu o sportašima s invaliditetom te im posebno putem rekreativnih aktivnosti omogućiti i približiti sport, sportske dvorane i igrališta za aktivnije uključivanje u sve sportske programe.
- U većem obimu omogućiti financijsku potporu natjecateljskim invalidskim klubovima.

Sportski objekti

- S obzirom da veći broj područnih škola nema salu za tjelesni i zdravstveni odgoj, potrebno je postojeće prostore adaptirati i opremiti sa minimumom nastavnih sredstava (sprave, rekviziti),
- Potrebno je intenzivirati izgradnju i renoviranje zatvorenih i otvorenih školskih sportskih objekata prema prethodno utvrđenim prioritetima.
- Planirati izgradnju novih sportskih objekata,
- Voditi računa o racionalizaciji i maksimalnoj iskoristivosti školskih dvorana,
- Sveobuhvatno rukovođenje sportskim objektima (održavanja, upravljanje, korištenje, planiranje),
- Učiniti sportsku infrastrukturu dostupnu svim sportašima i sudionicima u sportskom sustavu, bez obzira na spol,
- Osigurati adekvatne pristupe osobama sa invaliditetom,
- Potrebna je izgradnja sportskih terena (otvorenih i zatvorenih), sportskih dvorana, bazena, atletskih staza, stadiona i pratećih objekata.

Stručni kadrovi

- Osigurati sve potrebne uvjete s ciljem zadržavanja kvalitetnog stručnog kadra na području Zeničko-dobojskog kantona, što je temeljna pretpostavka uspješne sportske djelatnosti,
- Putem stručnog časopisa unaprijediti stručni rad,
- Postojećim trenerima trebalo bi dati određen rok za stjecanje odgovarajuće stručne spreme,
- Nastaviti saradnju sa Fakultetima koji educiraju sportsku struku,
- Školovanje sportaša,
- Prilagođen način studiranja/školovanja i bavljenja sportom,
- Zapošljavanje sportaša nakon završene karijere.

Medicina i doping u sportu

- putem stručnog časopisa unaprijediti stručni rad,
- uvođenje praćenja zdravlja sportaša u vidu zdravstvenog e-kartona sportaša koji bi bio dostupan svakom zdravstvenom djelatniku umreženom u bazu,
- povećati broj sportskih liječnika, na području Ze-do kantona, putem domova zdravlja općina ili putem mobilnog liječničkog tima osigurati zakonsku, stručnu, sustavnu i redovnu zdravstvenu zaštitu sportaša sa područja Ze-do kantona,
- izmijeniti zakonske odredbe koje se odnose na obavezu liječničkih pregleda (broj pregleda godišnje) i uvesti obavezu ljekarskih pregleda i za one sportaše koji ne sudjeluju u natjecanjima,
- podići kvalitetu ljekarskih pregleda,
- regulirati način plaćanja troškova ljekarskih pregleda,

Pravni akti u sportu

- Zalagati se za zasebno Ministarstvo sporta, koje bi preuzelo epitet krovnog tijela sporta Zeničko-Dobojskog kantona i putem općinskih sportskih saveza provodilo sustav sporta,
- Uraditi analizu trenutnog stanja sporta i usklađivanje pravnih akata,
- Izrada "novih" zakona o udrugama i izmjene zakona o sportu,
- Usklađenje s ostalim zakonima koji dotiču sportsku djelatnost,
- Pooštriti, putem Zakona o udrugama, mogućnost masovnog osnivanja novih udruga,
- Zakonskom regulativom treba razgraničiti klubove u odnosu na njihove obaveze i razine djelovanja,
- Sport treba vratiti izvornim vrijednostima sporta te razgraničiti sport od "businessa".

Žene u sportu

Politika Sportskog saveza Ze-do kantona je vezana za ravnopravnost spolova i poziva sve učesnike iz područja sporta na provedbu mjera ravnopravnosti u sportu; od jednakih infrastrukturnih uvjeta, opreme i rekvizita do zastupljenosti žena na upravljačkim pozicijama u sportu.

Podaci za izradu Izvješća o realizaciji Strategije razvoja sporta u Ze-Do kantona za period od 2013. do 2017. god. prikazuju realnu sliku o stanju sporta u Ze-Do kantonu. Iako u analizu nisu uključene sve općine, ni klubovi/osobe sportske rekreacije, informacije i spoznaje iznesene u ovome Izvješću predstavljaju najažurnije podatke o stanju sporta u jedinstvenom prikazu.

Na kraju, predlaže se nastavak ovakve vrste analize svake dvije do četiri godine, kako bi se na temelju analize predviđenih aktivnosti mogle utvrditi značajne promjene, kretanja i trendovi sporta Ze-Do kantona kroz određeni ciklus.

Također, na temelju ovakvih analiza moguće je s vremenom oformiti kompjutersku on-line bazu podataka o broju sportaša a i ostalim podacima o sportu Ze-Do kantona, koja bi s vremenom predstavljala temelj svih budućih znanstveno-istraživačkih radova kao i pojedinih strategija i planiranja na području sporta.

Narednu strategiju je potrebno zasnivati na realnim osnovama i mogućnostima u smislu obavljanja sportske aktivnosti, izgradnje i adaptacije sportskih objekata, te samog načina i obima finansiranja sporta u cjelini.